

СЕКЦІЯ 3
ЦИВІЛЬНЕ ТА СІМЕЙНЕ ПРАВО, МЕДИЧНЕ ПРАВО,
ФІНАНСОВЕ ТА ПОДАТКОВЕ ПРАВО,
ЖИТЛОВЕ ПРАВО, ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО І ПРОЦЕС,
ЗЕМЕЛЬНЕ ТА ЕКОЛОГІЧНЕ ПРАВО,
ПРАВО ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Запорожець Анастасія Олександрівна,
студентка 6-го курсу факультету № 2 НАВС;
Науковий керівник: Залізняк В. А., доцент
кафедри цивільно-правових
господарських дисциплін факультету № 2
НАВС, кандидат юридичних наук, доцент

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ЗАПОДІЯННЯ
МОРАЛЬНОЇ ШКОДИ

На сучасному етапі розвитку світової спільноти проблема прав і свобод людини є однією з найактуальніших. Преамбула до Загальної Декларації прав людини закріплює положення про те, що визнання гідності, властивої всім членам людської сім'ї, і рівних таневід'ємних їх прав є основою свободи,

справедливості та загального миру. Преамбула до Міжнародного пакту про економічні, соціальні та культурні права проголошує, що всі права людини “випливають із властивої людській особі гідності”. Людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю, а утвердження і забезпечення прав і свобод людини - головним обов'язком держави (ст. 3 Конституції України). Під моральною шкодою слід розуміти втрати немайнового характеру внаслідок моральних чи фізичних страждань, або інших негативних явищ, заподіяних фізичній чи юридичній особі незаконними діями або бездіяльністю інших осіб. Відповідно до чинного законодавства моральна шкода може полягати, зокрема:

- у фізичному болю та стражданнях, яких фізична особа зазнала у зв'язку з каліцтвом або іншим ушкодженням здоров'я;

- у душевних стражданнях, яких фізична особа зазнала у зв'язку з протиправною поведінкою щодо неї самої, членів її сім'ї чи близьких родичів;

- у душевних стражданнях, яких фізична особа зазнала у зв'язку із знищенням чи пошкодженням її майна;

- у приниженні честі, гідності, а також ділової репутації фізичної або юридичної особи. Під немайновою шкодою, заподіяною юридичній особі, слід розуміти втрати немайнового характеру, що настали у зв'язку з приниженням її ділової репутації, посяганням на фірмове найменування, товарний знак, виробничу марку, розголошенням комерційної таємниці, а також вчиненням дій, спрямованих на зниження престижу чи підрив довіри до її діяльності. Відповідно до ст. 1167 Цивільного кодексу України, зобов'язання з відшкодування моральної шкоди виникає за наявності:

1) моральної шкоди як наслідку порушення особистих немайнових прав або посягання на інші нематеріальні блага;

2) неправомірних рішень, дій чи бездіяльності заподіювача шкоди;

3) причинного зв'язку між неправомірною поведінкою і моральною шкодою;

4) вини заподіювача шкоди.

Як зазначено у п. 4 постанови Пленуму Верховного Суду України “Про судову практику в справах про відшкодування моральної (немайнової) шкоди” від 31.03.1995 року № 4, у позовній заяві про відшкодування моральної (немайнової) шкоди має бути зазначено, в чому полягає ця шкода, якими неправомірними діями (бездіяльністю) її заподіяно та якими доказами вона підтверджується. Факт заподіяння моральної шкоди повинен довести позивач. Правовідносини щодо відшкодування моральної шкоди:

- заподіяної поширенням недостовірної інформації, поміщеної у засобах масової інформації - застосовується строк

позовної давності в один рік (ст. 258 ЦК України). У цьому випадку позовна давність обчислюється від дня поміщення цих відомостей у засобах масової інформації або від дня, коли особа довідалася чи могла довідатися про ці відомості;

- заподіяної працівникові у разі, якщо порушення його законних прав призвели до моральних страждань, втрати нормальних життєвих зв'язків і вимагають від нього додаткових зусиль для організації свого життя - застосовується тримісячний строк позовної давності (ст. 233 КЗпП).

До спеціальних деліктів відносять випадки заподіяння шкоди:

- малолітніми, неповнолітніми або недієздатними особами;
- джерелом підвищеної небезпеки; завдання шкоди внаслідок недоліків товарів, робіт, послуг тощо.

Особа вважається уповноваженою на завдання шкоди, якщо вона:

- здійснювала реалізацію своїх прав, прямо передбачених нормами об'єктивного права (наприклад діяла в стані необхідної оборони - статті 19, 1169 ЦК України);

- виконувала покладений на неї обов'язок (наприклад, заподіяння шкоди злочинцю при його затриманні);

- заподіяла шкоду за згодою потерпілого, крім випадків, коли це заборонено положеннями законодавства (наприклад, забороненою є евтаназія, отже, позбавлення життя хворого на його прохання буде протиправним).

Отже, під моральною шкодою слід розуміти втрати немайнового характеру внаслідок моральних чи фізичних страждань, або інших негативних явищ, заподіяних фізичній чи юридичній особі незаконними діями або бездіяльністю інших осіб. Відповідальність за заподіяну моральну шкоду несе особа, яка її заподіяла і зобов'язана відшкодувати в повному обсязі.